

Porod jako přechodová událost a porodní zkušenosti českých žen

Ema Hřešánová, Ph.D

Katedra sociologie

Západočeská universita v Plzni

ehresano@kss.zcu.cz

Přehled příspěvku

1. Cíle příspěvku
2. Význam porodu pro sociální teorii
3. Teoretická uchopení porodu jako životního milníku
4. Představení provedeného výzkumu
5. Metodologie
6. Zjištění: porod a porodní péče z perspektivy žen

Cíle

- Zdůraznit význam studia porodu pro sociálně vědní výzkum
- Představit analytické koncepce, jež na porod nahlížejí jako na významnou přechodovou událost
- Ukázat, jak porod prožívaly některé ženy
 - Kvalitativní výzkum porodních zkušeností českých žen

Porod a sociální teorie

- Porod jako jádro sociálního života
 - Mikro: život ženy
 - Meso: rodinný život
 - Makro: přežití celé společnosti
- Důležitost tématu pro sociální vědy
 - Sociologii rodiny a intimního života
 - Sociologii profesí
 - Sociologii vědy a vědeckého poznání
 - Sociologii lékařství, zdraví a nemoci, medikalizace
 - Sociologii genderu atd.

Teoretická uchopení

- Změny po porodu v kariérách a statusech žen
- Porod a změny v rozdělení rolí v rodině
- Porod a koncepce mateřství
- Porod a nová sociální identita a subjektivita
- Porod jako životní milník
- Porod jako předmět přechodového rituálu

Porod jako přechodový rituál

- Zakotven v sociálních, psychologických, kosmologických a spirituálních systémech
- *Rite de passage* - A. van Gennep
- Tři fáze:
 1. Separace
 2. Tranzice
 3. Začlenění



Moderní porodnictví

- Robbie Davis-Floyd
 - *Birth as an American Rite of Passage* (1992)
 - Moderní porodnictví zahrnuje přechodové rituály
 - Iniclace: předporodní příprava
 - Liminalita: extatická zkušenost a nazírání na klíčové hodnoty technokracie
 - Začlenění: pokoj na oddělení šestinedělí

Výzkum porodních zkušeností

- Dva výzkumné projekty:
 - 1. Etnografie dvou porodnic**
 - 32 polostrukturovaných rozhovorů se ženami po porodu
 - 2004-2007
 - 2. Výzkum koncepcí intimního občanství u českých rodiček ve vztahu ke zdravotním institucím**
 - 8 narativních rozhovorů
 - Léto 2010
- Tématická analýza narativ
 - Program ATLAS.ti

Porodní příběhy a subjektivita žen

- Della Pollock (1999)
 - Narace a vytváření sama sebe
- Porodní zkušenosti a poskytovaná péče
- Narušení role matky

Alena (31 let, VŠ):

„ ...ale jako, v takovýmdle případech, kdy nejenom že není možný, aby ta matka s dítětem byla, ale není ani v silách toho personálu to dítě prostě za ty tři hodiny vzít a prostě přiložit ho k prsu té matce, to si myslím, že by mělo bejt naprosto samozřejmý v jedné z nejmodernějších porodnic, asi, v zemi a Baby Friendly, a oni to prostě neudělají, tak jako, vo čom ta péče je?!“

Porodní zkušenosti a pojetí porodní péče

- Tři aspekty:
 - 1.vnímání vlastní pozice a subjektivity ve vztahu k poskytovatelům porodní péče
 - 2.Informovanost o porodní péči
 - 3.Postoj k medikalizované porodní péči

Koncepce porodní péče I.

1. Akceptace lékařského modelu porodní péče a autority porodníků, nízká informovanost
2. Akceptace lékařského modelu porodní péče a autority porodníků, vysoká obeznámenost s lékařskými procedurami
3. Akceptace lékařského modelu porodní péče důraz na informovanou volbu, mocensky rovnocenná vztah s poskytovateli péče, vysoká informovanost

Koncepce porodní péče II.

4. Preference nemedikalizované alternativní porodní péče; částečná informovanost; smíření s nerealizovatelností svých představ v dostupných porodnicích
5. Největší kritika lékařského modelu; největší vliv konzumerismu; specifické požadavky; největší obeznámenost; pozice „zákaznice“/klientky ve vztahu k poskytované porodní péči a specifická subjektivita autonomního jedince; důraz na samostatná a nezávislá rozhodnutí o péči

Závěr

- Symbolická poselství české porodní péče
- Dopady na identitu a subjektivitu „rodících se“ matek

Literatura

- Davis-Floyd, R. (1992). Birth as an American Rite of Passage. Berkeley, Los Angeles, University of California Press.
- Pollock, D. 1999. *Telling Bodies, performing birth. Everyday narratives of childbirth*. New York: Columbia University Press.
- Lahood, Gregg. 2007. From „Bad ritual to „good“ ritual: transmutations of childbearing trauma in holotropic ritual. *Journal of Prenatal and Perinatal Psychology and Health* 22(2): 81-112.
- Larkin, Patricia, Cecily Begley, Delcan Devane. 2009. Women's experiences of labour and birth: an evolutionary concept analysis. *Midwifery* 25(e49-e59).